

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ

આર/ક્રિમિનલ અપીલ (અગેઈનસ્ટ કન્વિક્શન) નં. ૪૩૮/૨૦૨૦

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી વિમલ કે. વ્યાસ સહી/-

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા	ના

=====

કાંતિભાઈ અરજણભાઈ ભરવાડ

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય

=====

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧ તરફે શ્રી કીર્તન મિસ્ત્રી

અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧ તરફે શ્રી હર્ષરાજસિંહ એસ. વાઘેલા (૮૫૩૮)

અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧ તરફે શ્રી હેમાંગ એસ. ભરવાડ (૮૨૮૮)

અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧ તરફે શ્રી ચિરાગ બી. ઉપાધ્યાય (૬૭૩૫)
સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૧ તરફે શ્રી તીર્થરાજ પંડ્યા, એ.પી.પી.

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી વિમલ કે. વ્યાસ

તારીખ : ૧૭/૦૭/૨૦૨૫

મૌખિક ચુકાદો

૧. હાલની અપીલ અપીલકર્તા – દોષિત (એટલે કે મૂળ આરોપી) દ્વારા કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ ની કલમ ૩૭૪ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલ છે, અને તે વિદ્વાન સ્પેશિયલ (પોક્સો) જજ, અરવલ્લી મુકામે મોડાસા દ્વારા સ્પેશિયલ (પોક્સો) કેસ નં. ૨૮/૨૦૧૮ માં પસાર કરવામાં આવેલા તારીખ ૦૧.૦૨.૨૦૨૦ ના દોષસિદ્ધિ અને સજાના ચુકાદા અને હુકમ સામે નિર્દેશિત છે.

૨. ઉપરોક્ત દોષસિદ્ધિના ચુકાદા અને હુકમ દ્વારા, હાલના અપીલકર્તા-આરોપીને ઇન્ડિયન પીનલ કોડની કલમ ૩૭૬ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે દોષિત ઠેરવી કસૂરવાર ઠરાવવામાં આવ્યા છે, અને પરિણામે, તેમને રૂ. ૧૦,૦૦૦/- ના દંડ સાથે દસ વર્ષની સખત કેદની સજા ફટકારવામાં આવી છે, અને દંડની ચુકવણીમાં કસૂર થયેથી, વધુ છ મહિનાની સાદી કેદ ભોગવવાની રહેશે. જો કે, ટ્રાયલ કોર્ટે પ્રોટેક્શન ઓફ ચિલ્ડ્રન ફ્રોમ સેક્સ્યુઅલ ઓફેન્સીસ એક્ટની કલમો ૪, ૮ અને ૧૨ હેઠળના શિક્ષાપાત્ર ગુનાના આરોપમાંથી હાલના અપીલકર્તા-આરોપીને નિર્દોષ છોડી મૂક્યા હતા.

ફરિયાદપક્ષનું સંસ્કરણ ટૂંકમાં નીચે મુજબ છે :

૩. ફરિયાદપક્ષનો કેસ ટૂંકમાં એવો છે કે તારીખ ૨૧.૦૩.૨૦૧૮ ના રોજ બપોરે આશરે ૧૨:૩૦ વાગ્યે, ભોગ બનનાર અને તેના સાસરી પક્ષના પરિચિત અપીલકર્તા-દોષિત, જે એક તાંત્રિક (‘ભુવા’ – તાંત્રિક) છે, તે ભોગ બનનાર (ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી-૧૫) અને તેના પતિ (ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી-૧૧) ને તેમના પરિવારના કલ્યાણ માટે ધાર્મિક વિધિ કરવાના બહાને માલપુર ગામ નજીક વાત્રક નદીએ લઈ ગયા હતા. ત્યારબાદ અપીલકર્તા-દોષિતે ભોગ બનનારના પતિને વાત્રક નદીનું પવિત્ર જળ મોડાસા ખાતેની માઝુમ નદીમાં પધરાવવા માટે મોડાસા જવા જણાવ્યું હતું. એવો આક્ષેપ છે કે ભોગ બનનારની એકલતાનો ગેરલાભ ઉઠાવીને, અપીલકર્તા-દોષિત તેને કોતરમાં (એટલે કે નદી નજીકની એકાંત જગ્યાએ) લઈ ગયા, અને તેને સોગંદ લેવડાવવાના બહાને, તેમણે ભોગ બનનારના હાથ તેની સાડી વડે બાંધી દીધા, પોતાના હાથથી તેનું મોં દબાવી દીધું અને તેને જમીન પર બળજબરીથી પછાડીને, તેની ઇચ્છા વિરુદ્ધ ભોગ બનનાર પર દુષ્કર્મ ગુજાર્યું અને ત્યારબાદ ત્યાંથી ભાગી ગયા.

૪. ભોગ બનનારના નિવેદનના આધારે, તે જ દિવસે એટલે કે તારીખ ૨૧.૦૩.૨૦૧૬ ના રોજ અપીલકર્તા-દોષિત સામે આ સંબંધમાં એક ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી હતી, જે અરવણી જિલ્લાના માલપુર પોલીસ સ્ટેશન ખાતે પોક્સો એક્ટની કલમો ૪, ૮, ૧૨ તેમજ ઇન્ડિયન પીનલ કોડની કલમ ૩૭૬ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓ માટે ફર્સ્ટ ઇન્ફોર્મેશન રિપોર્ટ નં. ૧૭/૨૦૧૮ તરીકે નોંધવામાં આવી હતી.

૫. એફ.આઈ.આર. ની નોંધણી પછી, તપાસ અધિકારીએ તપાસ હાથ ધરી હતી, અને તપાસ દરમિયાન, કથિત ગુનાથી વાકેફ સંબંધિત સાક્ષીઓના નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા હતા, જરૂરી પંચનામા કરવામાં આવ્યા હતા, ઘણા દસ્તાવેજ પુરાવાઓ એકત્રિત કરવામાં આવ્યા હતા, અને હાલના અપીલકર્તા-દોષિત સામે પૂરતા પુરાવા મળ્યા બાદ, તેમની ધરપકડ કરવામાં આવી હતી અને તેમની સામે આરોપનામું દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું, જે તારીખ ૧૪.૦૬.૨૦૧૭ ના રોજ નોંધવામાં આવ્યું હતું.

૬. અપીલકર્તા-દોષિત સામે પોક્સો એક્ટની કલમો ૪, ૮, ૧૨ તેમજ ઇન્ડિયન પીનલ કોડની કલમ ૩૭૬ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓ માટે તારીખ ૦૩.૧૧.૨૦૧૮ ના રોજ આંક ૧૨ થી આરોપ ઘડવામાં આવ્યો હતો, જેના પર આરોપીએ ગુનો કબૂલ કરવાનો ઇનકાર કર્યો હતો અને કેસ ચલાવવાની માંગણી કરી હતી.

૭. આરોપ સાબિત કરવા માટે, ફરિયાદપક્ષે ૧૮ સાક્ષીઓની તપાસ કરી હતી અને પોતાના કેસના સમર્થનમાં ૨૭ દસ્તાવેજ પુરાવા રજૂ કર્યા હતા, જે નીચે મુજબ છે :

સાક્ષીઓ

અ.નં.	સાક્ષીનું નામ	આંક
૧	ડૉ. મેહુલ દેવકરણભાઈ પટેલ, મેડિકલ ઓફિસર	૧૪

અ.નં.	સાક્ષીનું નામ	આંક
૨	અમૃતભાઈ સુખાભાઈ કોટવાલ, પંચ સાક્ષી	૧૯
૩	અરવિંદગિરી સૂરજગિરી ગોસ્વામી, પંચ સાક્ષી	૨૬
૪	ડૉ. પ્રતીક્ષાબેન કાંતિલાલ ડામોર, મેડિકલ ઓફિસર	૩૬
૫	વિષ્ણુગિરી સુખલાલગિરી ગોસ્વામી, પંચ સાક્ષી	૪૫
૬	અજીતસિંહ જગતસિંહ રાઠોડ, પંચ સાક્ષી	૪૭
૭	હિંમતસિંહ અર્જુનસિંહ ચૌહાણ, પંચ સાક્ષી	૪૯
૮	જીગ્નેશભાઈ નટુભાઈ પરમાર, પંચ સાક્ષી	૫૧
૯	રાજેશભાઈ રમેશભાઈ ભરવાડ, પંચ સાક્ષી	૫૩
૧૦	હનુમાનસિંહ જશવંતસિંહ	૫૪
૧૧	યુવરાજસિંહ નટપરસિંહ ચિત્રોડા	૫૫
૧૨	જવાનસિંહ જશવંતસિંહ રાઠોડ	૫૬
૧૩	ભરતસિંહ જશવંતસિંહ રાઠોડ	૫૭
૧૪	ભાવનાબેન નટપરસિંહ ચિત્રોડા	૫૮
૧૫	ભોગ બનનાર/ફરિયાદી	૫૯
૧૬	જયંતિભાઈ કોદરભાઈ, પી.એસ.ઓ.	૬૨
૧૭	કેતનભાઈ દિલીપભાઈ બ્રહ્મભટ્ટ, તપાસ અધિકારી	૬૫
૧૮	મહેશકુમાર બચુદાન ગઢવી, તપાસ અધિકારી	૭૨

દસ્તાવેજી પુરાવા

અનુક્રમ	દસ્તાવેજ પુરાવા	આંક
૧	મૂળ રેકૃડ ચિટ	૧૫
૨	ભોગ બનનારના મૂળ કેસ પેપર્સ	૧૬
૩	ભોગ બનનારના તબીબી પરીક્ષણનું પ્રમાણપત્ર	૧૭
૪	ભોગ બનનારનો એચ.આઈ.વી. અને યુ.પી.ટી. રિપોર્ટ	૧૮
૫	ભોગ બનનારના કપડાંની જમીનું પંચનામું	૨૦
૬	ઘટનાસ્થળનું પંચનામું	૨૭
૭	આરોપીના તબીબી પરીક્ષણ માટેની પોલીસ યાદી	૩૭
૮	આરોપીના મૂળ કેસ પેપર્સ	૩૮
૯	એફ.એસ.એલ. માં મોકલવામાં આવેલા આરોપીના નમૂના અંગેની યાદી	૩૯
૧૦	આરોપીના તબીબી પરીક્ષણ અંગેનું પ્રમાણપત્ર	૪૦
૧૧	ભોગ બનનારના તબીબી પરીક્ષણ માટેની પોલીસ યાદી	૪૧
૧૨	ભોગ બનનારના મૂળ કેસ પેપર્સ	૪૨
૧૩	એફ.એસ.એલ. માં મોકલવામાં આવેલા ભોગ બનનારના નમૂના અંગેની યાદી	૪૩
૧૪	ભોગ બનનારના તબીબી પરીક્ષણ અંગેનું પ્રમાણપત્ર	૪૪
૧૫	આરોપીના શરીરનું પંચનામું	૪૮
૧૬	આરોપી દ્વારા બતાવેલ ગુનાના સ્થળનું પંચનામું	૫૦
૧૭	ગુનો કરવામાં વપરાયેલી બોલેરો જીપની જમીનું પંચનામું	૫૨

અનુક્રમ	દસ્તાવેજી પુરાવા	આંક
૧૮	ગુનાની મૂળ ફરિયાદ	૬૦
૧૯	સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૧૬૪(પ) હેઠળ આરોપીનું નિવેદન	૬૧
૨૦	પોલીસ સ્ટેશન ડાયરીની સાચી નકલ	૬૩
૨૧	મૂળ ચાદી	૬૪
૨૨	એફ.એસ.એલ. રિપોર્ટ	૬૬
૨૩	ભોગ બનનારનું શાળામાંથી જન્મ પ્રમાણપત્ર	૬૭
૨૪	મુદ્દામાલનું જાવક ફોર્મ	૬૮, ૬૯
૨૫	એફ.એસ.એલ. દ્વારા મુદ્દામાલ મેળવ્યાની મૂળ પહોંચ	૭૦, ૭૧
૨૬	એફ.એસ.એલ. નો ફોરવર્ડિંગ પત્ર	૭૩
૨૭	એફ.એસ.એલ. નો સિરોલોજિકલ રિપોર્ટ	૭૪

૮. પુરાવા પૂરા થયા પછી, કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજરની કલમ ૩૧૩ હેઠળ અપીલકર્તા-દોષિતનું વધુ નિવેદન નોંધવામાં આવ્યું હતું અને અપીલકર્તા-દોષિતે તેમની સામેના આરોપો અંગે ખુલાસો કર્યો હતો કે તેમણે ભોગ બનનારના પતિને અમુક નાણાં ધીર્યા હતા અને તેઓ તે રકમ પરત ચૂકવતા ન હતા. તેથી, સદર રકમની ચુકવણી ટાળવા માટે, તેઓએ તેમને કથિત ગુનામાં ખોટી રીતે સંડોવી દીધા છે.

૯. ટ્રાયલ પૂર્ણ થતાં, ટ્રાયલ કોર્ટે સ્પેશિયલ (પોક્સો) કેસ નં. ૨૮/૨૦૧૮

માં પસાર કરેલા તારીખ ૦૧.૦૨.૨૦૨૦ ના ચુકાદા અને હુકમ દ્વારા અપીલકર્તા-દોષિતને ઇન્ડિયન પીનલ કોડની કલમ ૩૭૬ હેઠળના શિક્ષાપાત્ર ગુનાના આરોપ માટે દોષિત ઠેરવ્યા હતા અને પરિણામે, તેમને દસ વર્ષની સજા કેદની સજા ફટકારી હતી.

૧૦. કથિત ગુના માટે અપીલકર્તા-દોષિતને દોષિત ઠેરવતી વખતે, ટ્રાયલ કોર્ટે અવલોકન કર્યું હતું કે ફરિયાદપક્ષે ભોગ બનનાર (ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી-૧૫) ની મૌખિક જુબાની દ્વારા પોતાનો કેસ વ્યાજબી શંકાથી પર સાબિત કર્યો છે, જે અન્ય મૌખિક પુરાવાઓ, તબીબી પુરાવાઓ તેમજ એફએસએલ અહેવાલ દ્વારા પુષ્ટિ પામે છે.

૧૧. ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા ઉપરોક્ત દોષસિદ્ધિ અને સજાના ચુકાદા અને હુકમથી નારાજ અને અસંતુષ્ટ થઈને, અપીલકર્તા-દોષિતે હાલની અપીલ દાખલ કરેલ છે.

અપીલકર્તા તરફેની રજૂઆતો :

૧૨. અપીલકર્તા-દોષિત તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી હેમાંગ ભરવાડ સાથે ઉપસ્થિત રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી કીર્તન મિસ્ત્રીએ ભારપૂર્વક અને જુસ્સાભેર એવી દલીલ કરી છે કે ફરિયાદપક્ષનો સમગ્ર કેસ ખોટો અને ઉપજાવી કાઢેલો છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ફરિયાદપક્ષ ભોગ બનનારની ઉંમર સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ રહેતા, અપીલકર્તા-દોષિતને પોક્સો એક્ટ હેઠળના શિક્ષાપાત્ર

ગુનાના આરોપોમાંથી નિર્દોષ છોડી મૂકવામાં આવ્યા હતા. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ફરિયાદપક્ષનો સમગ્ર કેસ ભોગ બનનારના પુરાવા પર આધારિત છે, જે બિલકુલ ભરોસાપાત્ર અને વિશ્વસનીય નથી, અને તેને શ્રેષ્ઠ ગુણવત્તાવાળો ગણી શકાય નહીં કારણ કે તે મહત્વપૂર્ણ વિરોધાભાસોથી ભરેલો છે અને શંકાસ્પદ છે. તેથી, ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા તેના પર વિશ્વાસ મૂકી શકાયો ન હોત. એવી પણ રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ભોગ બનનાર પરિણીત હોવાથી તેની જુબાની તબીબી પુરાવા સાથે સુસંગત હોવાનું કહી શકાય નહીં. વળી, ભોગ બનનારના શરીર પર સહેજ પણ ઈજાનો કોઈ પુરાવો નથી. શ્રી મિસ્ત્રીએ ભારપૂર્વક એવી રજૂઆત કરી છે કે, સ્વીકાર્યપણે, ભોગ બનનારના પતિના લોહી/વીર્યના નમૂના એકત્રિત કરીને એફએસએલને પરીક્ષણ માટે અને ભોગ બનનાર તેમજ આરોપીના જૈવિક નમૂનાઓ સાથે મેળવવા માટે મોકલવામાં આવ્યા ન હતા અને તેથી, વૈજ્ઞાનિક પુરાવા, ખાસ કરીને સિરોલોજિકલ પુરાવા, ફરિયાદપક્ષના કેસને આગળ વધારી શકતા નથી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે એફએસએલ અને સિરોલોજિકલ રિપોર્ટમાંથી પણ, અપીલકર્તા-દોષિત વિરુદ્ધ કોઈ ગુનાહિત પુરાવો સામે આવ્યો નથી, જે સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે અપીલકર્તા-આરોપીના લોહી/વીર્યના નમૂનાનું જૂથ શોધી શકાયું ન હતું. વિદ્વાન વકીલે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે વિવિધ પંચનામાના પંચ-સાક્ષીઓ સહિતના પુરાવા પરથી જણાય છે કે અન્ય તમામ સાક્ષીઓ ભોગ બનનારના પતિના મામાના સંબંધીઓ છે અને તેથી, તેઓ હિત ધરાવતા સાક્ષીઓ હોવાથી, ટ્રાયલ

કોર્ટ દ્વારા તેમના પુરાવા પર વિશ્વાસ મૂકી શકાયો ન હોત.

૧૩. પોતાની રજૂઆતોના સમર્થનમાં, વિદ્વાન વકીલ શ્રી મિસ્ત્રીએ નીચેના ચુકાદાઓ પર આધાર રાખ્યો છે :

(૧) સંતોષ પ્રસાદ ઉર્ફે સંતોષ કુમાર વિ. બિહાર રાજ્ય, જે (૨૦૨૦) ૩

એસ.સી.સી. ૪૪૩ માં રિપોર્ટ થયેલ છે; અને

(૨) લીલિયા ઉર્ફે રામ સ્વરૂપ વિ. રાજસ્થાન રાજ્ય, જે (૨૦૧૪) ૧૬

એસ.સી.સી. ૩૦૩ માં રિપોર્ટ થયેલ છે.

૧૪. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, વિદ્વાન વકીલ શ્રી મિસ્ત્રીએ ભારપૂર્વક જણાવ્યું છે કે ટ્રાયલ કોર્ટના ચુકાદામાં હસ્તક્ષેપ કરવો જરૂરી છે અને કોર્ટને હાલની અપીલ મંજૂર કરવા, વાદગ્રસ્ત ચુકાદો કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવા અને અપીલકર્તા-દોષિતને તેમની સામેના આરોપોમાંથી નિર્દોષ છોડી મૂકવાનો નિર્દેશ આપવા અરજ કરી છે.

સામાવાળા-રાજ્ય તરફેની રજૂઆતો :

૧૫. હાલની અપીલ તેમજ અપીલકર્તા-દોષિત તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી કીર્તન મિસ્ત્રી દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતોનો ભારપૂર્વક વિરોધ કરતા, સામાવાળા-રાજ્ય તરફે ઉપસ્થિત રહેલા વિદ્વાન એ.પી.પી. શ્રી તીર્થરાજ પંડ્યાએ રજૂઆત કરી છે કે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા ફટકારવામાં આવેલી દોષસિદ્ધિ અને સજામાં

આ કોર્ટ દ્વારા કોઈ હસ્તક્ષેપ કરવાની જરૂર નથી, કારણ કે ટ્રાયલ કોર્ટે પુરાવાઓની, મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી બંનેની, યોગ્ય મૂલવણી કર્યા પછી હાલના અપીલકર્તાને તેમની સામે મૂકવામાં આવેલા આરોપો માટે દોષિત ઠેરવ્યા છે. શ્રી પંડ્યાએ રજૂઆત કરી છે કે ફરિયાદપક્ષે મજબૂત અને પ્રતીતિકારક પુરાવા દ્વારા કથિત ગુનાના તમામ આવશ્યક તત્વો સાબિત કર્યા છે.

૧૬. વિદ્વાન એ.પી.પી. શ્રી પંડ્યાએ રજૂઆત કરી છે કે સામાન્ય રીતે ભોગ બનનારની જુબાની પર શંકા ન કરવી જોઈએ અને તેના પર વિશ્વાસ કરવો જોઈએ, અને જો પુરાવો વિશ્વસનીય હોય, તો કોઈ પુષ્ટિકારક પુરાવાની જરૂર નથી. તેમણે રજૂઆત કરી છે કે હાલના કેસમાં ભોગ બનનારની જુબાની તદ્દન વિશ્વસનીય અને ભરોસાપાત્ર છે અને તેથી, ટ્રાયલ કોર્ટે તેના પર યોગ્ય રીતે વિશ્વાસ મૂક્યો છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે તબીબી પુરાવા, ફોરેન્સિક પુરાવા તેમજ અન્ય તમામ સાક્ષીઓના પુરાવા ભોગ બનનારની જુબાનીને સમર્થન આપે છે. આમ, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલી દોષસિદ્ધિ અને સજામાં આ કોર્ટ દ્વારા હસ્તક્ષેપ કરવાની જરૂર નથી અને તેથી, અપીલ નામંજૂર થવાને પાત્ર છે.

વિશ્લેષણ અને તારણો :

૧૭. કેસની હકીકતો અને સંજોગો તરફ આગળ વધતા પહેલાં, નીચેના ચુકાદાઓનો ઉલ્લેખ કરવો યોગ્ય રહેશે, જેમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે અપીલ

કોર્ટની સત્તાઓ નિર્ધારિત કરી છે :

(૧) જોગી અને અન્ય વિ. એમ.પી. રાજ્ય, જે (૨૦૨૧) ૪ ક્રિ.સી.સી. ૫૨૪ માં રિપોર્ટ થયેલ છે, તેમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે અપીલ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરતી વખતે, હાઈકોર્ટે રેકૉર્ડ પરના પુરાવાનું સ્વતંત્ર રીતે મૂલ્યાંકન કરવું અને પુરાવાની સામગ્રીના આધારે આરોપીના દોષ અંગે પોતાના તારણો પર પહોંચવું જરૂરી છે.

(૨) પદમ સિંહ વિ. ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય, જે એ.આઈ.આર. ૨૦૦૦ એસ.સી. ૩૬૧ = (૨૦૦૦) ૧ એસ.સી.સી. ૬૨૧ માં રિપોર્ટ થયેલ છે, તેમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે કેસમાં રજૂ કરાયેલા પુરાવાઓની તપાસ કરવી અને સદર પુરાવા પર વિશ્વાસ મૂકી શકાય કે નહીં, અને જો તેના પર વિશ્વાસ મૂકી શકાય તેમ હોય તો પણ, સદર પુરાવા પરથી ફરિયાદપક્ષનો કેસ વ્યાજબી શંકાથી પર સાબિત થયો ગણાય કે કેમ, તે અંગે સ્વતંત્ર નિષ્કર્ષ પર પહોંચવું એ અપીલ કોર્ટની ફરજ છે. સાબિત થયેલી અને સ્વીકૃત હકીકતો પરથી અનુમાન બાંધીને અપીલ કોર્ટે સાક્ષીની વિશ્વસનીયતા નક્કી કરવાની હોય છે. એ યાદ રાખવું જોઈએ કે અપીલ કોર્ટે પણ ટ્રાયલ કોર્ટની જેમ સકારાત્મક રીતે સંતુષ્ટ થવું જોઈએ કે ફરિયાદપક્ષનો કેસ નોંધપાત્ર રીતે સાચો છે અને આરોપીનો ગુનો તમામ વ્યાજબી શંકાથી પર સાબિત થયો છે, કારણ કે નિર્દોષતાની ધારણા જેની સાથે આરોપી શરૂઆત કરે છે, તે જ્યાં સુધી અપીલની

અંતિમ અદાલત દ્વારા તેને દોષિત ઠેરવવામાં ન આવે ત્યાં સુધી ચાલુ રહે છે અને તે ધારણા ટ્રાયલ કોર્ટમાં નિર્દોષ છૂટવાથી મજબૂત થતી નથી કે દોષસિદ્ધિથી નબળી પડતી નથી. જ્યાં કોઈ આરોપી પર કલમ ૩૦૨ હેઠળ હત્યાનો આરોપ મૂકવામાં આવ્યો હોય તેવા કેસમાં ન્યાયિક અભિગમ સાવચેત, વિવેકપૂર્ણ અને ચીવટભર્યો હોવો જોઈએ અને તેથી, દોષસિદ્ધિને સમર્થન આપતાં પહેલાં, હાઈકોર્ટે બાબતની કાળજીપૂર્વક વિચારણા કરવી જોઈએ અને તમામ સુસંગત અને મહત્વપૂર્ણ સંજોગોની તપાસ કરવી જોઈએ.

(૩) અમર સરદાર વિ. પશ્ચિમ બંગાળ રાજ્ય, જે ૨૦૨૪ આઈ.એન.એસ.સી. ૧૦૪૦ માં રિપોર્ટ થયેલ છે, તેમાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ ની કલમ ૩૭૪(૨) હેઠળ અપીલોની સુનાવણી કરતી વખતે હાઈકોર્ટ તેના અપીલ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરે છે. દોષસિદ્ધિ સામેની ફોજદારી અપીલનો નિર્ણય કરતી વખતે સ્વતંત્ર રીતે વિચાર-બુદ્ધિનો ઉપયોગ થવો જોઈએ. રજૂ કરાયેલા પુરાવાનું સ્વતંત્ર રીતે મૂલ્યાંકન કરવું અને આવો પુરાવો વિશ્વસનીય છે કે કેમ તે નક્કી કરવું એ અપીલ કોર્ટની ફરજ છે. પુરાવો ભરોસાપાત્ર ગણાય તો પણ, હાઈકોર્ટે વધુમાં આકલન કરવું જોઈએ કે શું ફરિયાદપક્ષે પોતાનો કેસ વ્યાજબી શંકાથી પર સ્થાપિત કર્યો છે કે કેમ. દોષસિદ્ધિ સામેની અપીલ પર વિચાર કરતી વખતે હાઈકોર્ટે, ટ્રાયલ

કોર્ટની સમક્ષ અપીલ કોર્ટ હોવાને નાતે, તમામ વ્યાજબી શંકાથી પર ખાતરી કરવી જોઈએ કે ફરિયાદપક્ષનો કેસ નોંધપાત્ર રીતે સાચો છે અને આરોપીનો ગુનો નિર્ણાયક રીતે સાબિત થયો છે. આ કવાયતની આવશ્યકતા એ હકીકત પરથી ઉદ્ભવે છે કે દોષસિદ્ધિ ભવિષ્યમાં આરોપીની વ્યક્તિગત સ્વતંત્રતાને નિયંત્રિત કરે છે. તેથી, રેકૉર્ડ પરના પુરાવા સ્વીકારવા માટે હાઈકોર્ટે સ્પષ્ટ કારણો આપવા જોઈએ. ટ્રાયલ કોર્ટના તારણો સાથે માત્ર સહમતિ દર્શાવવી એ જ્યાં સુધી સુસંગત સ્વતંત્ર સમર્થન ન હોય ત્યાં સુધી પૂરતી નથી. પ્રથમ અપીલ કોર્ટ તરીકે, હાઈકોર્ટ તબીબી પુરાવા, ભોગ બનનારનું નિવેદન, સાક્ષીઓના નિવેદનો અને બચાવપક્ષના સંસ્કરણ સહિતના પુરાવાનું યોગ્ય કાળજીપૂર્વક મૂલ્યાંકન કરે તેવી અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે.

૧૮. ઉપરોક્ત સુસ્થાપિત કાનૂની સ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને, હાલના કેસના પુરાવાનું મૂલ્યાંકન કરવું જરૂરી છે. વધુમાં, ગુનાની ગંભીરતા અને તીવ્રતાને ધ્યાનમાં રાખીને, કોર્ટે રેકૉર્ડ પરના સમગ્ર પુરાવાની કાળજીપૂર્વક ચકાસણી કરી છે. ફરિયાદપક્ષ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલો એકમાત્ર સાર્થક પુરાવો ખુદ ભોગ બનનારની જુબાની છે. એ નોંધનીય છે કે ભોગ બનનાર, જે પોતે ફરિયાદી છે, તેણે તારીખ ૨૧.૦૩.૨૦૧૮ ની પોતાની ફરિયાદ (આંક ૬૦) માં સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું છે કે તેણીએ તારીખ ૧૬.૦૫.૨૦૧૭ ના રોજ (એટલે કે કથિત ઘટનાના લગભગ એક વર્ષ પહેલાં) તેના પતિ (ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી-૧૧) સાથે લગ્ન કર્યા

હતા. અગાઉ નોંધ્યા મુજબ, કથિત ઘટના સમયે ભોગ બનનાર સગીર વયની હતી તેવું યોગ્ય અને પ્રતીતિકારક પુરાવા દ્વારા સ્થાપિત કરવામાં ફરિયાદપક્ષ નિષ્ફળ રહ્યું હોવાથી, ટ્રાયલ કોર્ટે પ્રોટેક્શન ઓફ ચિલ્ડ્રન ફોમ સેક્સ્યુઅલ ઓફેન્સીસ એક્ટની કલમો ૪, ૮ અને ૧૨ હેઠળના શિક્ષાપાત્ર ગુનાના આરોપમાંથી અપીલકર્તા-દોષિતને નિર્દોષ છોડી મૂક્યા હતા.

૧૯. ભોગ બનનાર (ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી-૧૫) એ આંક ૫૯ પરની પોતાની જુબાનીમાં એ હકીકતને વળગી રહી છે કે બનાવના દુર્ભાગ્યપૂર્ણ દિવસે (એટલે કે તારીખ ૨૧.૦૩.૨૦૧૮ ના રોજ બપોરે આશરે ૧૨:૩૦ વાગ્યે), ભોગ બનનાર અને તેના સાસરી પક્ષના પરિચિત અપીલકર્તા-દોષિત, જે એક ‘તાંત્રિક’ (ભુવા) હતા, તેઓ ભોગ બનનાર (ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી-૧૫) અને તેના પતિ (ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી-૧૧) ને તેમના પરિવારના કલ્યાણ માટે ધાર્મિક વિધિ કરવાના બહાને માલપુર ગામ નજીક વાત્રક નદીએ લઈ ગયા હતા. ત્યારબાદ અપીલકર્તા-દોષિતે ભોગ બનનારના પતિને વાત્રક નદીનું પવિત્ર જળ મોડાસા ખાતેની માઝુમ નદીમાં પધરાવવા માટે મોડાસા જવા જણાવ્યું હતું. એવો આક્ષેપ છે કે ભોગ બનનારની એકલતાનો ગેરલાભ ઉઠાવીને, અપીલકર્તા-દોષિત તેને કોતરમાં (એટલે કે નદી નજીકની એકાંત જગ્યાએ) લઈ ગયા, અને તેને સોગંદ લેવડાવવાના બહાને, તેમણે ભોગ બનનારના હાથ તેની સાડી વડે બાંધી દીધા, પોતાના હાથથી તેનું મોં દબાવી દીધું અને તેને જમીન પર બળજબરીથી પછાડીને, તેની ઈચ્છા વિરુદ્ધ ભોગ બનનાર પર દુષ્કર્મ ગુજાર્યું અને ત્યારબાદ

ત્યાંથી ભાગી ગયા. ભોગ બનનારે વધુમાં જણાવ્યું હતું કે પોતે બંધન છોડીને મુક્ત થવામાં સફળ થયા પછી, તે રસ્તા તરફ ગઈ, જ્યાં તેણે જોયું કે અપીલકર્તા-દોષિત પોતાના વાહન સાથે માલપુર પોલીસ સ્ટેશન નજીક તેની રાહ જોઈ રહ્યા હતા અને ત્યારબાદ તેમણે તેને વાહનમાં બેસાડી હતી. પાછળથી, જ્યારે તેનો પતિ તે સ્થળે પહોંચ્યો, ત્યારે તેણે ધાર્મિક વિધિ માટે અપીલકર્તા-દોષિતને રૂ. ૫૦૦=૦૦ આપ્યા હતા, જેમાંથી અપીલકર્તા-દોષિતે રૂ. ૧૦૦=૦૦ ભોગ બનનારને આપ્યા હતા અને ત્યારબાદ ત્યાંથી રવાના થઈ ગયા હતા. ત્યારબાદ, ભોગ બનનારે તેના પતિને સમગ્ર ઘટના વિશે જાણ કરી હતી, જે પછી, ભોગ બનનારના પતિએ તેના મામા (ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી-૧૦) હનુમાનસિંહ જશવંતસિંહ રાઠોડ અને (ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી-૧૨) જવાનસિંહ જશવંતસિંહ રાઠોડનો સંપર્ક કર્યો હતો. ત્યારબાદ, યોગ્ય વિચાર-વિમર્શ પછી, કથિત ઘટના અંગે માલપુર પોલીસ સ્ટેશન ખાતે ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી હતી. પુરાવા પરથી જણાય છે કે ઘટનાના તે જ દિવસે માલપુર પોલીસ સ્ટેશન ખાતે રાત્રે આશરે ૨૧:૩૦ વાગ્યે એફ.આઈ.આર. નોંધવામાં આવી હતી અને તારીખ ૨૨.૦૩.૨૦૧૮ ના રોજ બપોરે આશરે ૧:૦૦ વાગ્યે મેડિકલ ઓફિસર (ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી-૧) ડૉ. મેહુલ દેવકરણભાઈ પટેલ દ્વારા ભોગ બનનારનું તબીબી પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું હતું. તબીબી પરીક્ષણ પરથી જણાય છે કે ભોગ બનનારને કોઈ ઈજા થઈ ન હતી અને તેના શરીર પર કોઈ ઈજાના નિશાન જોવા મળ્યા ન હતા, જો કે તબીબી અહેવાલમાં જણાવાયું હતું કે તેનું હાઈમન ફાટેલું

હતું. મેડિકલ ઓફિસર ડૉ. મેહુલ દેવકરણભાઈ પટેલે, આંક ૧૪ પરના પોતાના પુરાવામાં તેમની ઊલટતપાસ દરમિયાન વિશેષ રૂપે બહાર લાવ્યા છે કે જો કોઈ સ્ત્રીના હાથ બાંધેલા હોય અને તેની સાથે બળજબરીથી સંભોગ કરવામાં આવે, તો તેની કોણી, નિતંબ, ખભા, પીઠ અને પગ પર ઈજાઓ થવાની સંભાવના રહે છે. પુરાવા પરથી વધુમાં જણાય છે કે ભોગ બનનારની તપાસ મેડિકલ ઓફિસર (ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી-૪) ડૉ. પ્રતીક્ષાબેન કાંતિલાલ ડામોર દ્વારા પણ કરવામાં આવી હતી. આ સાક્ષી દ્વારા કરવામાં આવેલા ભોગ બનનારના તબીબી પરીક્ષણ પરથી પણ જણાય છે કે ભોગ બનનારના શરીર પર કોઈ બાહ્ય કે આંતરિક ઈજાના નિશાન મળ્યા ન હતા. આ સાક્ષીએ પોતાની ઊલટતપાસમાં એ પણ બહાર લાવ્યા છે કે જો કોઈ સ્ત્રી પર બળજબરીથી સંભોગ ગુજારવામાં આવે, અને જો તે પ્રતિકાર કરે, તો તેને ઈજાઓ થવાની પૂરી શક્યતાઓ રહે છે. આમ, બંને તબીબી અધિકારીઓના પુરાવા સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે ભોગ બનનારના શરીર પર સહેજ પણ ઈજા કે ઘસરકો પણ જોવા મળ્યો ન હતો.

૨૦. એ પણ નોંધનીય છે કે ભોગ બનનારના પુરાવા મુજબ, કથિત ઘટના પછી, જ્યારે તે રસ્તા તરફ ગઈ, ત્યારે તેણે જોયું કે અપીલકર્તા-દોષિત પોતાના વાહન સાથે માલપુર પોલીસ સ્ટેશન નજીક તેની રાહ જોઈ રહ્યા હતા અને તેનો પતિ તે સ્થળે પહોંચ્યો ત્યાં સુધી તેમણે તેને વાહનમાં બેસાડી રાખી હતી. તેમ છતાં, તેણીએ કોઈ બૂમાબૂમ કરી ન હતી કે ન તો તે પોલીસ પાસે ગઈ હતી, જો કે પોલીસ સ્ટેશન રસ્તાની બિલકુલ સામે જ હતું. એ પણ નોંધનીય છે કે તેણીએ

તેના પતિને ઘટના વિશે જાણ કર્યા પછી પણ, માલપુર પોલીસ સ્ટેશન ખાતે તાત્કાલિક ફરિયાદ દાખલ કરવાને બદલે, તેઓ અણિયોર ગામે ગયા અને ત્યારબાદ ધનસુરા ગયા અને મોડી સાંજે આશરે ૯:૩૦ વાગ્યે, તેઓએ માલપુર પોલીસ સ્ટેશન ખાતે ફરિયાદ દાખલ કરી હતી. ભોગ બનનારની જુબાની અને રેકૉર્ડ પરના તબીબી પુરાવાને જો ભોગ બનનાર અને તેના પતિના વર્તનની સાથે સરખામણી કરીને વાંચવામાં આવે, તો ફરિયાદપક્ષનું સંસ્કરણ અસંભવિત અને શંકાસ્પદ જણાય છે.

૨૧. એ સુસ્થાપિત છે કે દુષ્કર્મના કેસમાં, આરોપી સામેનો કેસ સાબિત કરવા માટે ભોગ બનનારની જુબાની એ પુરાવાનો અત્યંત નિર્ણાયક હિસ્સો છે, અને જો ભોગ બનનારનો પુરાવો ઉત્કૃષ્ટ ગુણવત્તાનો હોવાનું જણાય, તો કાયદા હેઠળ વધુ સમર્થનનો આગ્રહ રાખવાની કોઈ આવશ્યકતા નથી. જો કે, જો ભોગ બનનારની જુબાની અસંભવિત અને શંકાસ્પદ હોય તો અદાલતે તેને સ્વીકારવી જરૂરી નથી. તમામ સંજોગોમાં અને કોઈપણ અપવાદ વિના તેને અફર સત્ય તરીકે સ્વીકારી શકાય નહીં. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે જો ભોગ બનનાર મહિલાનો પુરાવો તેના મૂળ સ્વરૂપે શંકાસ્પદ જણાતો હોય, તો અદાલતે સમર્થનની શોધ કરવી પડે છે, અને જો ફરિયાદપક્ષ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા પુરાવા પર બે મંતવ્યો શક્ય હોય, તો આરોપીની તરફેણ કરતું મંતવ્ય અપનાવવું જોઈએ. (જુઓ રાજૂ અને અન્ય વિ. મધ્યપ્રદેશ રાજ્ય, જે એ.આઈ.આર. ૨૦૦૯ એસ.સી. ૮૫૮ માં રિપોર્ટ થયેલ છે અને કાલી રામ વિ. હિમાચલ પ્રદેશ રાજ્ય, જે

એ.આઈ.આર. ૧૯૭૩ એસ.સી. ૨૭૭૩ માં રિપોર્ટ થયેલ છે, તેમજ આ કોર્ટનો ગુજરાત રાજ્ય વિ. ફાઝલભાઈ અહેમદભાઈ શેખ ના કેસમાં આપેલો ચુકાદો, જે (૧૯૯૭) ૨ જી.એલ.આર. ૧૪૦૦ માં રિપોર્ટ થયેલ છે).

૨૨. પંજાબ રાજ્ય વિ. ગુરમીત સિંહ ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા સમાન કાનૂની સિદ્ધાંત પ્રતિપાદિત કરવામાં આવ્યો છે, જે (૧૯૯૬) ૨ એસ.સી.સી. ૩૮૪ માં રિપોર્ટ થયેલ છે, જેમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું :

“જો ભોગ બનનારનો પુરાવો વિશ્વાસ પ્રેરિત કરતો હોય, તો મહત્વપૂર્ણ બાબતોમાં તેના નિવેદનનું સમર્થન મેળવ્યા વિના તેના પર વિશ્વાસ મૂકવો જ જોઈએ. જો કોઈ કારણસર અદાલતને તેણીની જુબાની પર સંપૂર્ણ વિશ્વાસ મૂકવો મુશ્કેલ જણાય, તો તે એવા પુરાવાની શોધ કરી શકે છે જે તેણીની જુબાનીને ખાતરી પૂરી પાડે, જે સાથી ગુનેગારના કિસ્સામાં જરૂરી સમર્થન કરતાં ઓછો હોય. સમગ્ર કેસની પૃષ્ઠભૂમિમાં ભોગ બનનારની જુબાનીની યોગ્ય મૂલવણી થવી જોઈએ અને લૈંગિક સતામણી સંબંધી કેસોનો નિકાલ કરતી વખતે ટ્રાયલ કોર્ટે પોતાની જવાબદારી પ્રત્યે સજાગ અને સંવેદનશીલ રહેવું જોઈએ.”

૨૩. સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા સદાશિવ રામરાવ હડબે વિ. મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય અને અન્ય, જે (૨૦૦૬) ૧૦ એસ.સી.સી. ૯૨ માં રિપોર્ટ થયેલ છે, તેમાં આ

સિદ્ધાંતનો પુનરોચ્યાર કરવામાં આવ્યો હતો કે :

“એ સાચું છે કે દુષ્કર્મના કેસમાં ભોગ બનનારની એકમાત્ર જુબાનીના આધારે આરોપીને દોષિત ઠેરવી શકાય છે, જો તે અદાલતના મનમાં વિશ્વાસ પેદા કરવા સક્ષમ હોય. જો ભોગ બનનાર દ્વારા આપવામાં આવેલ સંસ્કરણ કોઈપણ તબીબી પુરાવા દ્વારા અસમર્થિત હોય અથવા સમગ્ર આસપાસના સંજોગો અત્યંત અસંભવિત હોય અને ભોગ બનનાર દ્વારા ઊભા કરાયેલા કેસને ખોટો પાડતા હોય, તો કોર્ટે ભોગ બનનારના એકમાત્ર પુરાવા પર કાર્યવાહી કરવી જોઈએ નહીં.”

૨૪. તમીઝુદ્દીન ઉર્ફે તમ્મુ વિ. રાજ્ય (રાષ્ટ્રીય રાજધાની ક્ષેત્ર દિલ્હી સરકાર), જે (૨૦૦૯) ૧૫ એસ.સી.સી. ૫૬૬ માં રિપોર્ટ થયેલ છે, તે કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે :

“એ સાચું છે કે દુષ્કર્મના કેસમાં ભોગ બનનારના પુરાવાને સર્વોચ્ચ મહત્વ આપવું જોઈએ, પરંતુ એવું માનવું કે જો વાર્તા અસંભવિત હોય અને તર્કથી વિરુદ્ધ હોય તો પણ આ પુરાવો સ્વીકારવો જ પડશે, તો તે ફોજદારી બાબતમાં પુરાવાની મૂલવણીનું નિયમન કરતા સિદ્ધાંતો સાથે અન્યાય કરવા સમાન ગણાશે.”

૨૫. ઉપરોક્ત માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતોના પ્રકાશમાં સમગ્ર પુરાવાનું મૂલ્યાંકન કર્યા પછી, આ કોર્ટનો એવો સુવિચારિત અભિપ્રાય છે કે ભોગ બનનાર દ્વારા રજૂ

કરાયેલ સંસ્કરણ અત્યંત શંકાસ્પદ, અસંગત, વિરોધાભાસોથી ભરેલું છે અને તબીબી તેમજ ફોરેન્સિક પુરાવા દ્વારા સમર્થિત નથી. જો ભોગ બનનાર દ્વારા કરવામાં આવેલું નિવેદન અને બંને તબીબી અધિકારીઓ (ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી-૧) ડૉ. મેહુલ દેવકરણભાઈ પટેલ અને (ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી-૪) ડૉ. પ્રતીક્ષા કાંતિલાલ ડામોરના પુરાવા ફોરેન્સિક પુરાવા સાથે સરખામણી કરીને વાંચવામાં આવે, તો તે ફરિયાદપક્ષ દ્વારા વર્ણવવામાં આવેલી હકીકતની સત્યતા અને ચોકસાઈ વિશે ગંભીર શંકા પેદા કરે છે.

૨૬. ઉપર ચર્ચા કર્યા મુજબ, સર્વોચ્ચ અદાલતે ઉપરોક્ત સંદર્ભિત ચુકાદાઓમાં સ્પષ્ટ કર્યું છે કે દુષ્કર્મના કેસમાં ભોગ બનનારની એકમાત્ર જુબાની પર દોષસિદ્ધિ થઈ શકે છે કારણ કે તેનો પુરાવો ઈજાગ્રસ્ત સાક્ષીના સ્વરૂપમાં છે, જેને અદાલત દ્વારા ખૂબ ઊંચું મૂલ્ય આપવામાં આવે છે, પરંતુ તેમ છતાં, જ્યારે કોઈ વ્યક્તિને એકમાત્ર સાક્ષીની જુબાની પર દોષિત ઠેરવી શકાય તેમ હોય, ત્યારે અદાલતો આવા સાક્ષીની તપાસ કરવામાં ખૂબ જ સાવધ રહેવા બંધાયેલી છે અને તેથી, ભોગ બનનારનો પુરાવો ઉત્કૃષ્ટ ગુણવત્તાનો હોવો જોઈએ.

૨૭. સર્વોચ્ચ અદાલતે રાય સંદીપ ઉર્ફે દીપુ વિ. રાજ્ય (એનસીટી દિલ્લી), જે (૨૦૧૨) ૮ એસ.સી.સી. ૨૧ માં રિપોર્ટ થયેલ છે, તેના કેસમાં ઠરાવ્યું છે કે ઉત્કૃષ્ટ સાક્ષી અત્યંત ઉચ્ચ ગુણવત્તા અને ક્ષમતા ધરાવતો હોવો જોઈએ કે જેનું સંસ્કરણ અખંડિત હોવું જોઈએ. આવા સાક્ષીના સંસ્કરણ પર વિચાર કરતી અદાલત કોઈપણ ખચકાટ વિના તેને અંશતઃ પણ સ્વીકારવાની સ્થિતિમાં હોવી

જોઈએ. આવા સાક્ષીની ગુણવત્તા ચકાસવા માટે સાક્ષીનો મોભો અપ્રસ્તુત રહેશે અને જે સુસંગત હશે તે આવા સાક્ષી દ્વારા કરવામાં આવેલા નિવેદનની સત્યતા હશે. સંબંધિત ફરો નીચે મુજબ પુનઃ રજૂ કરવામાં આવે છે :

“૧૫. અમારા સુવિચારિત અભિપ્રાય મુજબ, 'ઉત્કૃષ્ટ સાક્ષી' અત્યંત ઉચ્ચ ગુણવત્તા અને કક્ષાનો હોવો જોઈએ કે જેનું સંસ્કરણ અખંડિત હોવું જોઈએ. આવા સાક્ષીના સંસ્કરણ પર વિચાર કરતી અદાલતે કોઈપણ ખચકાટ વિના તેના મૂળ સ્વરૂપે સ્વીકારવાની સ્થિતિમાં હોવું જોઈએ. આવા સાક્ષીની ગુણવત્તા ચકાસવા માટે, સાક્ષીનો મોભો અપ્રસ્તુત રહેશે અને જે સુસંગત હશે તે આવા સાક્ષી દ્વારા કરવામાં આવેલા નિવેદનની સત્યતા હશે. જે વધુ સુસંગત હશે તે શરૂઆતથી અંત સુધી નિવેદનની સુસંગતતા હશે, એટલે કે તે સમયે જ્યારે સાક્ષી પ્રારંભિક નિવેદન આપે છે અને આખરે અદાલત સમક્ષ આપે છે. તે આરોપી વિરુદ્ધ ફરિયાદપક્ષના કેસ સાથે કુદરતી અને સુસંગત હોવું જોઈએ. આવા સાક્ષીના સંસ્કરણમાં કોઈ પણ જાતનો ઉલાળિયો કે ગદ્યાંતર્યાં ન હોવા જોઈએ. સાક્ષી ગમે તેટલી લાંબી અને તીવ્ર ઊલટપાસ સહન કરી શકે તેવી સ્થિતિમાં હોવો જોઈએ અને કોઈપણ સંજોગોમાં ઘટનાની હકીકત, તેમાં સામેલ વ્યક્તિઓ તેમજ તેના ક્રમ અંગે કોઈ શંકાને સ્થાન આપવું જોઈએ નહીં. આવા સંસ્કરણનો દરેક અને અન્ય તમામ સહાયક સામગ્રી સાથે સહ-સંબંધ હોવો જોઈએ જેમ કે કરવામાં આવેલી રિકવરી, વપરાયેલા હથિયારો, ગુનો

આચરવાની રીત, વૈજ્ઞાનિક પુરાવા અને નિષ્ણાતનો અભિપ્રાય. સદર સંસ્કરણ અન્ય દરેક સાક્ષીના સંસ્કરણ સાથે સતત મેળ ખાતું હોવું જોઈએ. એમ પણ કહી શકાય કે તે સંજોગોજન્ય પુરાવાના કિસ્સામાં લાગુ કરાયેલા પરીક્ષણ જેવું હોવું જોઈએ જ્યાં આરોપી પર આક્ષેપ કરાયેલા ગુના માટે તેને દોષિત ઠેરવવા માટે સંજોગોની સાંકળમાં કોઈ ખૂટતી કડી ન હોવી જોઈએ. જો આવા સાક્ષીનું સંસ્કરણ ઉપરોક્ત કસોટી તેમજ લાગુ કરવા યોગ્ય અન્ય તમામ સમાન કસોટીઓમાં ઉત્તીર્ણ થાય તો જ, એવું માની શકાય કે આવા સાક્ષીને 'ઉત્કૃષ્ટ સાક્ષી' કહી શકાય કે જેનું સંસ્કરણ કોઈપણ સમર્થન વિના અદાલત દ્વારા સ્વીકારી શકાય અને જેના આધારે દોષિતને સજા કરી શકાય. વધુ ચોક્કસ કહીએ તો, ગુનાના મૂળ પરિપ્રેક્ષ્ય પર સદર સાક્ષીનું સંસ્કરણ અકબંધ રહેવું જોઈએ જ્યારે અન્ય તમામ આનુષંગિક સામગ્રી, એટલે કે, મૌખિક, દસ્તાવેજી અને ભૌતિક વસ્તુઓ મહત્વપૂર્ણ વિગતોમાં સદર સંસ્કરણ સાથે મેળ ખાતી હોવી જોઈએ જેથી ગુનાની સુનાવણી કરતી અદાલત આરોપીને કથિત આરોપ માટે દોષિત ઠેરવવા માટે અન્ય સહાયક સામગ્રીને ચકાસવા માટે મૂળ સંસ્કરણ પર આધાર રાખી શકે.”

૩૩. હાલના કેસમાં, ભોગ બનનારના પુરાવાને, જો સમગ્ર રીતે વાંચવામાં આવે, તબીબી પુરાવા સાથે અને ભોગ બનનાર તેમજ તેના પતિના વર્તનને પણ ધ્યાનમાં લેતા, તે વિશ્વાસ પ્રેરિત કરતો નથી. વધુમાં, જે રીતે અને પદ્ધતિથી આ

ઘટના બની હતી, ફરિયાદપક્ષ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલું સંસ્કરણ ગળે ઉતરે તેવું કે માની શકાય તેવું નથી. એ નોંધનીય છે કે અન્ય મહત્વપૂર્ણ સાક્ષીઓના પુરાવા પર વિશ્વાસ મૂકી શકાય નહીં કારણ કે પંચ-સાક્ષીઓ સહિતના તમામ સાક્ષીઓ ભોગ બનનારના પતિના મામાના સંબંધીઓ છે અને તેઓ હિત ધરાવતા સાક્ષીઓ જણાય છે. વધુમાં, એફએસએલ રિપોર્ટ પણ કોઈ સંબંધિત કડીરૂપ પુરાવો જાહેર કરતો નથી. રિપોર્ટ પરથી જણાય છે કે પરીક્ષણ દરમિયાન ભોગ બનનારના કપડા પર અને અપીલકર્તા-આરોપીના આંતરવસ્ત્ર પર લોહી/વીર્યની હાજરી જોવા મળી હતી. જો કે, આરોપીના લોહી/વીર્યના નમૂનાનું જૂથ શોધી શકાયું ન હોવાથી, તેને સમર્થન આપતા પુરાવા તરીકે ગણી શકાય નહીં. એ નોંધનીય છે કે ભોગ બનનાર પહેલેથી જ પરિણીત છે અને તપાસ અધિકારી દ્વારા એફએસએલ દ્વારા પરીક્ષણ માટે તેના પતિના કોઈ જૈવિક નમૂના પણ એકત્રિત કરવામાં આવ્યા ન હતા. એ પણ નોંધનીય છે કે અપીલકર્તા-આરોપીની ધરપકડની ઘટનાના દસ દિવસ પછી તેના કપડાં જપ્ત કરવામાં આવ્યા હતા. આ બાબત પણ ફરિયાદપક્ષના સંસ્કરણ પર શંકા પેદા કરે છે.

૩૪. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, આ કોર્ટનો એવો સુવિચારિત અભિપ્રાય છે કે ભોગ બનનારના એકમાત્ર સંસ્કરણને તેના મૂળ સ્વરૂપે સાચું માની શકાય નહીં, અને કોઈપણ સચોટ, પ્રતીતિકારક અને સહાયક પુરાવાના અભાવે, દોષસિદ્ધિ ટકી શકે નહીં.

૩૫. કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં તેમજ ઉપર જણાવેલા કારણોસર, અપીલ સફળ થાય છે અને તે આથી મંજૂર કરવામાં આવે છે. વિદ્વાન સ્પેશિયલ (પોક્સો) જજ, અરવલ્લી મુકામે મોડાસા દ્વારા સ્પેશિયલ (પોક્સો) કેસ નં. ૨૮/૨૦૧૮ માં પસાર કરવામાં આવેલો તારીખ ૦૧.૦૨.૨૦૨૦ નો વાદગ્રસ્ત દોષસિદ્ધિ અને સજાનો ચુકાદો અને હુકમ આથી કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવામાં આવે છે. અપીલકર્તા-દોષિત (એટલે કે મૂળ આરોપી) જો અન્ય કોઈ કેસમાં જરૂરી ન હોય તો તેમને તુરંત મુક્ત કરવામાં આવશે.

૩૬. જામીન ખત રદ કરવામાં આવે છે. અપીલકર્તા-આરોપી દ્વારા જો કોઈ દંડની રકમ ચૂકવવામાં આવી હોય તો તે તેમને પરત કરવામાં આવશે.

(વિમલ કે. વ્યાસ, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====